

REFLEXIÓK

FURULYÁS KATALIN TANULMÁNYÁHOZ

FEL KELL-E TALÁLNI BÁRMIT IS?

„... (a) vizsgálat eredményei nem támasztották alá a civil szervezetek kulturális kínálatának és a közművelődési intézményrendszer tevékenységének konkurens szerepkörét a kistélepléseken” – olvasom a tanulmányban. De szép is lenne, ha a (szakmai) közgondolkodás kutatások nélkül is ugyanerre jutna a hétköznapiakban! Én úgy látom, nem így van. Sok oka van ennek, s közülük csak egy – bár talán a legalapvetőbb –, hogy megszakadt az elmúlt évtizedekben az a szerves fejlődés, mely a szabadművelődés korszakát még jellemezte, s melynek tanúi lehetünk ma is a Lajtán túli társadalmak gyakorlatában.

Furulyás Katalin írása arcpirítóan kemény diagnózis, és kísértetiesen igaz. Ha nem is abszolútizáljuk a statisztikában megjelenő adatokat, ha tudjuk, hogy civil szervezetek tevékenységei között legalább akkora különbségek vannak, mint azonos típusú közművelődési intézményeké között, s a civilek-intézmények közti kapcsolat nem egyoldalú segítség az intézmény részéről, hanem kölcsönös viszony többnyire, ha magától értetődőnek tartjuk a „hasznos összekacsintásokat” alapítványok, egyesületek létrehozásakor, akkor is riasztó a kép, ami kirajzolódik e tanulmány alapján. „Innen szép nyerni...” – ahogy

a mindig optimista sorstársak mondják, csak épp az alapoknál kellene (megint) elkezdni. Lehet, hogy a politikusok által a felidézett konferencián kikiáltott „beavatató időszakot” kellene megkezdeni, s még azt is elfogadom, hogy ennek természetes terepe a közművelődési intézményrendszernek tartott infrastruktúra lehet, de nem szabadna szem elől téveszteni néhány apróságot.

Az egyik, hogy építkezni bizony alulról érdemes (bár felülről is lehet – mint azt épp a tárgyban szereplő intézményrendszer háború utáni fejlődéstörténetéből tudjuk).

A másik, hogy el kellene végre hinnünk, hogy az intézmény nem az, aminek fala és teteje van (az csupán „tető az együttlét, a közös tevékenység felett”), hanem mindaz intézmény, ami emberek közös akaratából, a közös célokra szervezett, együtt-gondolkodásban gyökerező aktivitás – függetlenül attól, hogy van-e papír róla valamely hivatal fiókjában. (És akkor még az igazán *egyszemélyes intézményekről* nem is beszélünk: hány olyan embert ismerünk szűkebb környezetünkben, aki *maga egy intézmény!*?)

Nos ezekben a közösségi összefogásokban kristályosodik ki lassan az az igény, aminek hiányát oly súlyosnak tartja a tanulmány is. Ez teremti majd meg az *építés* kényszerét, ami kezdetben klub, vagy közösségi ház, majd szolgáltató faluház, később területet ellátni képes művelődési ház, végül a magas kultúrát közvetítő intézmény lesz. S ahogy Klebersberg kisiskoláiból ugyanúgy eljuthattak nebulók az egyetemre, majd a társadalom fontos pozícióiba, mint

városok elit iskoláiból, ahhoz hasonlóan lehet természetes a legkisebb lakóhelyekről – belülről fakadó igény alapján – eljutni nemzeti intézményeink csarnokaiba, pódiumaira és nézőtereire.

Végezetül, ha képesek leszünk a rendelkezésünkre álló feltételeket reálistan számba venni, s a szerves fejlődés logikája alapján átalakítani, közben megszülethet az a meggyőződésünk is, amit a tanulmány sugall: nincs – nem lehet – konkurencia abban, hogy állami, önkormányzati, civil szervezet, netán magánvállalkozás kezdeményez, támogat olyan folyamatokat, amikben a kulturális ellátás, igény-kielégítés valósul meg. Az állami finanszírozás/támogatás rendszerét pedig ehhez az alulról építkező logikához kell majd illeszteni.

Jó példákat szolgáltatnak nyugat-európai modellek, s a már itthon is fel-felbukkanó megoldások a kulturális élet szervezésére, finanszírozására. Őt – feltételeiben sok tekintetben különböző – gondolatiságában rokon terepet említek ezúttal példaként: Gencsapátit, Koppánymonostort, Túrístvándit, Kőtegyánt, Szigetvárt¹ – az ország nyugati, északi, keleti és déli szegletéből –, ahol az egymásra épülő, közösen cselekvő intézmények, szervezetek magától értetődő természetességgel teszik dolgukat, a potenciális konkurensek egymásra találásának, vagy épp az ellátási hiányt pótló összefogásnak jó példájaként.

A spanyolviasz mintha már itt is lenne a kezünk ügyében...

PÓSFAY PÉTER

PÓSFAY PÉTER népművelő-könyvtáros, majd magyar tanári diplomát, később közösségfejlesztő oktató, kutató szakképzettséget szerzett. 24 évig különböző intézményekben és a közigazgatásban dolgozott Szombathelyen a közművelődés területén. 1999-2001 között a millenniumi kormánybiztos regionális képviselője Nyugat-Dunántúlon. 1993-tól humán központú településfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel foglalkozik a Közösségszolgálat Bt ügyvezetőjeként. 2007-es nyugdíjba vonulása óta is végez oktatói, tanácsadói munkát, elsősorban önkormányzatok és civil szervezetek körében.

1 A tevékenységekről részletes információ a Civil Közösségi Házak Magyarországi egyesületétől kapható.